

ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Щербак О.Г., ст.викл.кафедри менеджменту в галузях АПК

В процесі пізнавальної діяльності людини розвивається інтелект, виникають інтелектуальні почуття та формується інтелігентність.

Пізнавальна діяльність – це процеси відображення в мозку людини предметів та явищ дійсності. Відображення реальності в свідомості людини відбувається на рівні чуттєвого та абстрактного пізнання. Чуттєве пізнання характеризується тим, що предмети і явища об'єктивного світу безпосередньо діють на органи чуття людини та інші аналізатори і відображуються в мозку. До цієї форми пізнання дійсності належать пізнавальні психічні процеси, відчуття та сприймання. Враження, одержані за допомогою них, несуть інформацію про зовнішні ознаки та властивості об'єктів, утворюючи чуттєвий досвід людини.

Вищою формою пізнання людиною дійсності є абстрактне пізнання, що відбувається за участю процесів мислення та уявлення. Об'єктом пізнання у процесах мислення та уяви є внутрішні безпосередньо не дані у відчуттях властивості об'єктів, закономірності явищ і процесів.

Пізнання предметів і явищ об'єктивної дійсності, психічного життя людини здійснюється всіма пізнавальними процесами. Підґрунтям розумового пізнання світу є чуттєве пізнання. Але кожний з психічних процесів має певні закономірності й постає у психічній діяльності або як провідний, або як допоміжний.

Психічні процеси утворюють структуру інтелекту людини. Інтелект як розуміння, розсудок, осягнення розумом являє собою систему розумових операцій з образами, символами, знаками, об'єднану певним когнітивним стилем та стратегією розв'язування задач, розумову здатність, здібності.

Інтелект – це певний ступінь здатності людини розв'язувати завдання і проблеми відповідної складності. З цих позицій можна вести мову про рівень розвитку інтелекту. Він може бути високим, середнім і низьким. Або початковим, низьким, середнім, досить високим і високим.

Процес інтелектуального розвитку дорослої людини неоднорідний, і характеризується рядом підйомів і спадів, змінами акцентів в середині системи пізнавальних психічних процесів (дослідження О.І.Степанової). Виділяють такі основні періоди інтелектуального розвитку:

- 18-25 років – досить часто відбувається зміна підйомів і спадів, через 1-2 роки, нестійкість і активна перебудова мислительських функцій;
- 26-35 років – підвищення стійкості, деяке зменшення рівня мимовільної пам'яті, збільшення довільної уваги, загальний підйом рівня розвитку рівня інтелекту за рахунок підвищення активності практичного мислення, формування індивідуального стилю мислення і розумової діяльності.
- 36-40 років – посилення цілісності інтелекту, зрілість судцем, мудрість.
- після 40 – підвищення розвитку вербального інтелекту, який протистоїть процесу старіння і послаблення інтелектуальних функцій.

Інтелектуальні почуття виникають в процесі пізнавальної діяльності людини й нею зумовлені. Характерною їх особливістю є те, що вони виникають під час самої інтелектуальної діяльності. До інтелектуальних почуттів належать: допитливість, здивування, сумнів або, навпаки, переконання в істинності тих чи інших положень, задоволення від вдалого розв'язання мислительського завдання, розчарування при невмінні його вирішити. Викликаючи безпосереднє задоволення, процес пізнання сприяє формуванню стійких пізнавальних інтересів. З іншого боку, інтерес пізнання сприяє розвиткові інтелектуальних почуттів.

Інтелігентність – це сукупність особистісних якостей людини, що відповідають соціальним очікуванням, які ставляться перед частиною суспільства до осіб, зайнятих розумовою працею. До числа основних ознак інтелігентності належить комплекс найважливіших інтелектуальних і моральних якостей: загострене відчуття соціальної справедливості, слідування велінням совісті, тактовність і особиста порядність, ідейна принциповість у поєднанні з терплячістю до інакодумства.

Інтелігентність – поняття ширше і вагомніше інтелектуальності, бо поєднує високий сплав розумового та етичного. Вона не може виникнути сама по собі, сформуватися в певний період часу. Це є ідеал виховання, до якого має прагнути гуманне, демократичне суспільство. Разом з тим, на формування інтелігентності впливає багато факторів: рівень соціального розвитку й культури суспільства, соціальне середовище, системи виховання.

В подальшому житті по мірі накопичення життєвого досвіду і професіоналізму збільшується вплив індивідуального стилю розумової діяльності на інтелектуальний розвиток людини.

Тому, крім пізнавального виділяють інтелект професійний – спрямований на спеціалізацію в діяльності, а також соціальний – вміння налагоджувати міжособові відносини, знаходити раціональний вихід із ситуації.

Отже, для формування сучасного творчого спеціаліста важливим є всебічний розвиток інтелекту, а не лише його вузька спеціалізація. Тому людина повинна прагнути до розвитку найбільш слабких сторін опираючись на сильні.